EDUARDS SALENIEKS

PASAULĒ BRĪNUMU DAUDZ

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Eduards Salenieks
Pasaulē brīnumu daudz

Vecā putniņu ligzda ; Es pats, es pats! . Par asprātībām nesūdzas ; Mēs sitām ripu! … Par kazu uz salas . Vilka zobs … Kas par vingrošanu ; Burvju cepure ; Kā Uncis gāja ciemoties ; Draudzība ; Ansis un stabulīte . Jānītis mežā ; Pusnakts stundā . Piektais ritenis . «To pašu» . Zilās podziņas . Kas tur nu liels! . Kā Ruta lielo varoni pārmācīja ; Tjotjo dzied . Monikas mati

Noskanējis grāmatu un failu izveidojis Imants Ločmelis imantslochmelis@inbox.lv
Izdevniecība «Liesma» Rīgā 1970
Mākslinieks Viesturs Grants

•
• VECA PUTNIŅU LIGZDA
• ES PATS, ES PATS!
• PAR ASPRĀTĪBĀM NESŪDZAS
• MES SITAM RIPU!
• PAR KAZU UZ SALAS
• VILKA ZOBS
• KAS PAR VINGROŠANU!
• BURVJU CEPURE
• KĀ UNCIS GĀJA CIEMOTIES
• DRAUDZĪBA
• ANSIS UN STABULĪTE
• JĀNĪTIS MEZĀ
• PUSNAKTS STUNDA
• piektais ritenis
• «TO PAŠU»
• ZILĀS PODZIŅAS
• KAS TUR nu liels!
• KA RUTA LIELO VARONI PĀRMĀCĪJA
• TJOTJO DZIED
• SATURS

Eduards Salenieks
Pasaulē brīnumu daudz

.

VECA PUTNIŅU LIGZDA

Tas notika uz laukiem.

Trīs meitenes — Alda, IVJalda un Milda, apstājušas pie siena šķūņa Jānīti, sit plaukstas un sauc vienā saukšanā:

— Zaķapastala, zaķapastala, zaķapastala!

Garām skrien Inta, jau paliela meitene. Izdzirdusi kņadu, viņa vaicā:

— Kas tad te notiek?

Alda, Malda un Milda rada uz šķūņa pažobeli.

— Skaties, tur tukša putniņu ligzda; tajā neviens vairs nedzīvo.

— Bet ko tad jūs no Jānīša gribat?

— Lai viņš uzkāpj pa paksi un nonos mums ligzdu. Mēs to gribam apskatīt.

— Kāpēc tad jūs pašas nekāpjat?

Alda, Malda un Milda saskatās un nosmejas. Šīs jau nu nekāps — bail. Bet, kolīdz Inta nozudusi aiz šķūņa, meitenes velk atkal savu velkamo:

— Zaķapastala, zaķapastala, zaķapastala!

Jānītis beidzot iespļauj plaukstas un sāk rāpties pa paksi uz augšu. Rāpjas, rāpjas, rāpjas … Meitenes viņu vēro no apakšas un neskopojas ar labiem padomiem.

Jānītis tikai rāpjas un rāpjas… Beidzot viņš sniedzas ar roku pēc ligzdas. Meitenes no apakšas kliedz:

— Apskaties — vai tur nav oliņas iekšā?

Ligzda krišus nokrīt zemē. Meitenes, to ķerdamas, skaļi klaigā:

— Lempis tāds … ko svież, ko mētā! Varēji tak ar visu ligzdu rokā nokāpt zemē, kā nākas.

Viņas nu spiegdamas ņemas ap ligzdu. Ne Alda, ne Malda, ne Milda neredz, ka Jānītim tur augšā kaut kas noticis…

Pavisam lēni viņš laižas uz leju. Apstājas un smagi elso. Un tad lēni slīd atkal uz leju. Te pieskrien Inta. Viņa tūdaļ redz, ka ar zēnu nav kaut kas īsti labi. Meitene pieskrien un, izpletusi rokas, kliedz:

— Jānlt, lec, Jānīt, lec… es tevi saķeršu gaisā!

Zēns tiešām velšus ieveļas Intai rokās… Bet kas tad noticis? Tur, augšā, aiz putniņu ligzdas bijis lapseņu pūznis. Saniknotās lapsenes uzbrukušas miera traucētājam … Viena jau paguvusi iedzelt Jānītim sejā, otra — galvā …

— Meitenes, skrieniet ātrāk uz dīķi! Samērcējiet aukstā ūdenī lakatiņus! …

Alda, Malda un Milda gaužām satrūkušās. Teciņus vien viņas nu aizjož uz dīķi. Nikni dūkdamas, dažas lapsenes vēl riņķo tepat apkārt. Inta ar Jānīti iet projām no šķūņa. Zēnam ļoti piepampst seja.

— Vai stipri sāp? — Inta uzprasa.

— Gan jau pāries… — Jānītis izvairīgi atsaka.

Klāt arī meitenes ar aukstā ūdenī samērcētiem lakatiņiem. Nu viņas tos spiedīs zēnam pie sejas, pie galvas!

Intai pēkšņi kaut kas iešaujas prātā.

— Bet saki, Jānīt, — viņa paceltā balsī noprasa, — kāpēc tu ātrāk nelēci zemē? Tu tak bez bēdām būtu nolēcis no pusotra vai pat divu metru augstuma. Kāpēc tu ļāvi lapsenēm sevi tā sadzelt?

— Vai tad es drīkstēju lēkt? — Jānltis čukst. — Tur, apakšā, jau stāvēja viņas visas trīs … Ja nu es kādai būtu uzkritis virsū? Kas tad būtu noticis?

Tikai tagad meitenes saprot, ka Jānltis izturējies varonīgi.

Kā sāp lapsenes dzēliens — to viņas visas trīs zina itin labi. Taču Janītis turas kā vīrs un nedomā pinkšķēt. Viņš jautā:

— Kur tad ir ligzdiņa?

Meitenes nu skatās uz visām pusēm. Ak tavu kaunu! Ar tik lielām grūtībām dabūto ligzdu pakampuši abi kucēni un tikko kā beidz to plēst.

ES PATS, ES PATS!

Divas nedēļas mums gāja jauki. Kad es jums saku — pavisam jauki! Svārciņi nebija vajadzīgi ne man, ne manam brālītim Valdim. Arī kurpes bija noklīdušas kaut kur pagultē. Vienos krekliņos kā tādi tauriņi aplidojām pļavas, laukus un upītes krastus. Mājās pārnācām arvien brūnāki. Lielie tikai noteica: «Tie puikas drīz būs kā ķiršu ogas!»

Viendien debesis gaužām pelēkas, lāgiem nolīst, lāgiem smidzina, bet vējš tik skarbs, ka drebuli pār muguru skrien. Vecmāmuļa nopūšas: «Bērni, šodien pat putni saviem mazuļiem uzģērbj svārciņus.»

Kas to zina, ko dara putni, bet mēs izzvejojam no pagultes kurpes un uzvelkam svārciņus.

Šoreiz vairāk turamies pie birzs, rīkojam medības. Tā kā Valdis mazāks, tad viņam jālien krūmos un jākliedz: «Re, kur vilks … re, kur lācis … re, kur lauva!» Bet es pielieku sprunguli pie vaiga un šauju: «Piff, puff, paff!»

Te mēs sastrīdamies. Valdis sauc: «Re, kur zaķis… re, kur vāvere … re, kur ezis!»

Bet es tādus niekus negribu medīt. Valdis mani neklausa un bēg. Viņu ķerdams, es iesprucos krūmos. Ak tu mūžs, ūdens lāses birst no visiem zariņiem, bet vai nu mednieks baidīsies. Mājās pārnākam izmirkuši kā vēžotāji. Vecmāmuļa tikai noplāta rokas.

— Lai nu Valdis, vēl maziņš … bet tu, Ati, rudeni jau iesi skolā. Kāpēc jums pa slapjiem krūmiem bija jaložņā?

Es tūlīt sāku dižoties:

— Es būšu kuģa kapteinis! Jūra jau slapjaka par krūmiem.

Vecmāmuļa paskatās uz mums un sasit plaukstas:

— Kur tad no jūsu svārkiem pogas palikušas?

Mēs nokaram galvas. Vai nu krūmos ko nobaidījām vai ne, bet svārkiem pogas pagalam.

Vecmāmuļa mums katram iedod adatu un diegu, pa pāris pogām un piekodina:

— Tā ka līdz pusdienām pogas būtu piešūtas!

Valdis, kā jau tāds jēriņš, tūlīt sāk šūt. Bet es paraustu plecus.

— Ko tu dari? Mēs tak esam mazi…

Valdis, cik šim tā prātiņa, atbild:

— Vai patiešām mazi? Tu taču, Ati, šāvi lāčus, vilkus, lauvas.

Maņ sanāk dusmas.

— Vajag tak prast jokus atšķirt no patiesības!

Bet Valdis tik pūš un elš, un dur ar adatu pa labi, pa kreisi. Varen cenšas!

Istabā ienāk vecmāmuļa ar traukiem.

— Valdi, puisīt, vai tu vēl šuj? Malacis, tūlīt dabūsi pusdienas. Ati, tu visu laiku tikai kūko pie loga? Vari kūkot tālāk. Tev pusdienas nedošu.

— Kāpēc nedosi? — aiz uztraukuma ieveļos gultā. — Valdim poga no pogas par veselu metru. Vai tā ir šūšana? Tad jau labāk nemaz!

Vecmāmuļa noslauka priekšautā sasvīdušos vaigus.

— Ja nebūs pareizi — Valdim es varēšu pāršūt. Bet, ko es tev pāršūšu, ja tu nekā neesi darījis?

Tas nu bija par daudz. Es neesot nekā darījis! Nē, nē! Man tikai bija bail no adatas. Adata var iedurties pirkstā … Adata var iedurties degunā …

Cik labi tajās dienās, kad spīd saulīte. Tad kā taurenītis vari skraidīt vienā krekliņā, nebēdādams ne par ko!

Kas tad tas? Valdis cilā manus svārciņus? Nē, nē! Es viņam tos izrauju.

— Es pats, es pats! Bet tu, knisli, turies tālāk no manis!

PAR ASPRĀTĪBĀM NESŪDZAS

Kad Arnis paceļas uz pirkstgaliem, tad galva viņam sniedzas pāri galda malai. Un visi priecājas: «Skat, skat, cik liels puika!»

Māsiņa Irma vienmēr šaudās pa istabu kā atspole. Kas šai ko bēdāt? No rīta tētis un mammīte aiziet darbā, lielā māsa Inta aizskrien uz skolu, bet Irma saimnieko pa mājām. Izslauka grīdu, nomazgā karotes un … un arī palaidnību tai pilna galva.

Viņa sagrābj brālīti aiz apkakles, purina to un rūc:

— Lūk, tā vilks sakampj jēru!

Citreiz viņa zēnu pastiepj aiz deguna un smejas:

— Lūk, tā kaza saķērusi kārklu aiz zara!

Arnis kliedz, bet Irma pamāca:

— Tas ir asprātīgi, bet par asprātībām sūdzēties nav brīv!

Kad meitene nomana, ka puika tūlīt, tūlīt apraudāsies, viņa to vēl sabar:

— Tu tak esi vīrietis, bet vīrietis čīkstēt nedrīkst!

Grūta dzīve tādam cilvēkam, kas, tikai uz pirkstgaliem pacēlies, var sasniegt galda malu … Bet viendien Inta, pārnākusi no skolas, noskatās, kā Irma ķircina Arni. Viņa saprot, ka ar vārdiem te maz būs līdzēts — draiskuli vajag pārmācīt, lai vairāk nemoka mazo brālīti. Lielā māsa iesmeļ krūzītē aukstu ūdeni un aizgāž to palaidnei aiz kakla.

— Lūk, tā Daugava plūst gar Staburagu!

Ak tavu bļāvienu! Irma kliedz:

— Es pasacīšu mammītei, es pasacīšu tētim, es pasacīšu krustmātei!

Bet Inta, sakrustojusi rokas uz krūtīm, brīnās:

— Kaunies raudāt! Tu taču pati teici, ka par asprātībām sūdzēties nav brīv!

Asaras rīdama, Irma murmina:

— Būtu vismaz bijis silts ūdens …

Bet pie sevis viņa nodomā, ka turpmāk būs jādzīvo savādāk. Ar palaidnībām — sauc, kā nu tās gribi, — tālu netiksi.

MES SITAM RIPU!

Tēvocis Andrejs Ābele nāk mājās. Rokās viņam zāģis, aiz jostas aizbāzts cirvis. Viņš nule beidzis labot govju fermā jumtu un durvis. Ceļa pagriezienā viņš ierauga bērnus. Tie šodien pavisam noskumuši.

— Kas tad nu? — vecais vīrs brīnās. — Tādi kā no laivas izmesti. Laikam nedarbos, vai, būsiet pieķerti?

Kamēr citi vēl mīņājas, Lejiņu Olīte, mētādama rokas, stāsta:

— Bija piecas bumbas, bet nu nav nevienas, ar ko spelēties.

— Kur tad šīs visas tā palikušas?

— Arnim bumbu pašu kucēns sakodis, Mārītei bumba akā iekritusi, Ludim bumbu atņēmusi vecmāmuļa, jo viņš staigā ar netīrām ausīm, Zenīte pati neatceras, kur savu nobāzusi, bet manējo traktors sabrauca. Jā, jā! Āre, tur aiz tā līkā bērza!

— Kāpēc jūs bumbu metāt zem traktora?

— Ne jau metām, nekā! — Nu jau Arnis pasteidzas. — Tā bumba pati… kā neprātīga skrien sānis, tieši zem traktora.

Tēvocis Ābele nopūšas:

— Bet kas tad mums, bērniem, tolaik pirka bumbas? Mums ij bez bumbām gāja jautri.

— Kā tad jūs spēlējāties? — nu jau visi pievēršas vecajam vīram.

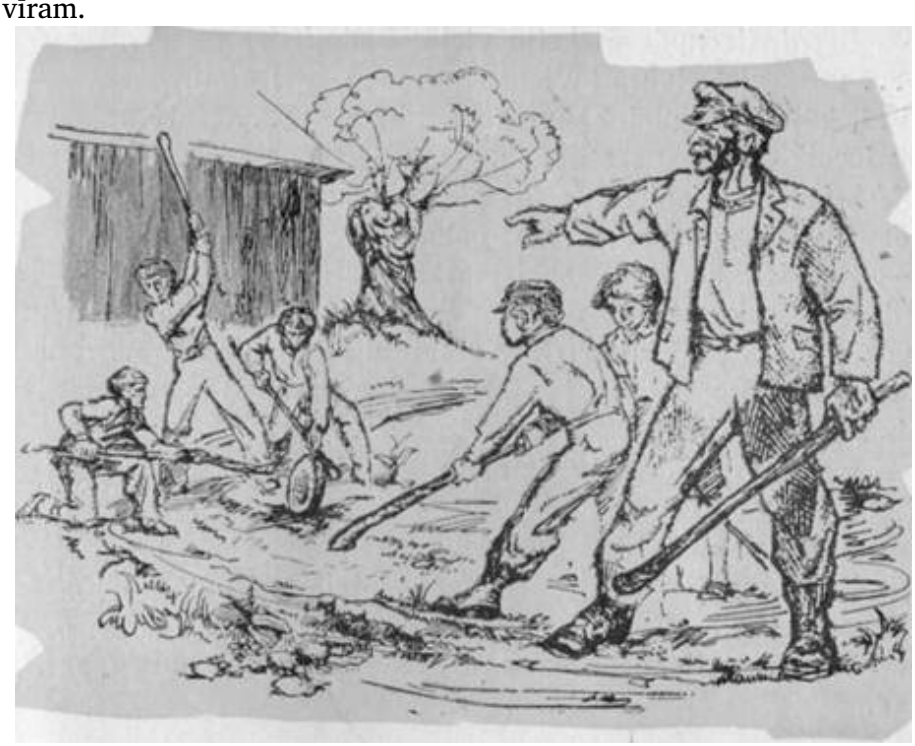

— Mēs lielākoties sitām ripu! — Viņš atgriezdamies pamāj ar roku. — Kas no jums būtu tas stiprakais? Laikam tu, Ludi?

Nāc!

Kūts galā mētājas egles baļķa gals. Tēvocis to atsper ar kāju no sienas. Ludis, ķerdamies pie zāģa, piepūš vaigus.

Iekams nozāģēja ripu, visi pēc kārtas dabūja piepūst vaigus … Bet tad ari iznāca skaista ripa! Liela, bieza un cik patīkami smaržoja pēc sveķiem.

Grāvmalā aug elkšņi, nekam nederīgi. Grāvmalu jau sen vajadzētu iztīrīt. Tēvocis nu katram nocērt pa prāvam elkšņu zaram.

— Bērni, tie noderēs ķeiju vietā. Sadalieties nu divos pulkos … un sāciet ripināt! Vieni ripu dzen, otri atsit.

Vai, kāds troksnis! Sākumā diez kā neiet… Olīte ar savu ķeiju ievelk Arnim pa stilbiem, šis nu iebrēcas. Tēvocis Ābele te pieskrien pie vieniem, te jož pie otriem: visi taču jāpamāca. Beidzot, pieri slaucīdams, viņš saka:

— Redziet, bērni, tā spēlējām mēs, jūsu tēvi un vectēvi. Daždien vairākas ripas sasitām drumslās. Bet ko es ieteicu: palūdziet mājās, lai jums izlasa stāstiņu «Ripošana» no grāmatas «Baltā grāmata». To jau krietni sen uzrakstījis rakstnieks Jānis Jaunsudrabiņš.

— Es pats to stāstu izlasīju, — skani iesaucas Robis.

— Bet…

— Kas par «bet»?

— Ripošana jau tikai zēnu spēle. Meitenes nav ripojušas.

Tēvocis Ābele atjoko:

— Toreiz meitenes laikam nebūs bijušas tik dūšīgas kā tagad.

PAR KAZU UZ SALAS

Man ir māsīca Meldra. Meitenes viņu slavē — cik gan Meldra gudra, cik gan Meldra prātīga! Bet puikas to nedara. Viņi arī nenoliedz, ka Meldra būtu prātīga. Tikai dažreiz viņi sāk melst — Meldra esot iedomīga un lepna, untumaina un dusmīga.

Ko es pati par Meldru lai saku? Viņa zēnus sapurina gan: kāpēc atņēmi mazajam spēlītes? Kāpēc meti kaķim sakaltušu māla piku? Bet vai nu tāpēc māsīca jāsauc par niknuli? Viņa par mums visiem krietni vien vecāka, lielāka un stiprāka. Un mācās jau sestajā klasē!

Meldrai padodas sagudrot mīklas un šādus tādus uzdevumus galvas palauzīšanai. Nu jā, viņa mīl gudrot, bet tas ir grūts darbs. Kas netic, lai pamēģina. Man tur nekas neiznāk.

Ko tad Meldra dara ar savām mīklām un uzdevumiem? Sūta tos uz Rīgu žurnāla «Draugs» redakcijai. Redakcija tos izlasa. Kas neder, tas neder. Bet par dažu nospriež — tas ir labs! To tad ievieto žurnālā. Protams, Meldrai par to liels prieks. Viņa steidz parādīt mums savu darbiņu iespiestu. Vai nu tāpēc viņa būtu kļuvusi iedomīga? Taču nē!

Viņa ij mums uzdod: kas tas ir? Atminiet nu, atminiet! Un mēs esam tikuši galā ar ne vienu vien Meldras mīklu.

Nesen viņa mums saka:

— Ezerā ir sala. Salas krasti apauguši ar necaurejamu mežu. Salas vidū pļaviņa. Šai pļaviņā mīt kaza. Kā kaza var nodzerties ūdeni, ja uz saliņas nav ne strauta, ne akas? Es vēlreiz atkārtoju: pie ezera viņa piekļūt nevar, jo salas krasti apauguši ar necaurejamu mezu.

Meldra mums pasniedz lapiņu ar zīmējumu.

Mēs nu ņemamies viens par otru:

— Lija lietus, saliņā pielija peļķes!

Meldra atbild: — Tovasar bija ļoti sauss laiks, lietus gandrīz nelija.

— Ūdeni kazai piegādāja no gaisa ar lidmašīnu.

-fUz tik mazas pļaviņas lidmašīna nekādi nevarēja nosēsties!

Mārīte beidzot izgudro:

— Laikam kāds burvis brīnumdaris būs pa naktīm, kad neviens neredz, padzirdinājis kazu.

Es nenociešos un metos starpā:

— Piesien, teiksim, vanagam pie astes pudeli ar ūdeni, — lai šis laižas uz pļaviņu pie kazas.

Mēs smejamies un, raustīdami Meldru aiz piedurknēm, lūdzam visi vienā balsī: — Tik un tā mēs neuzminēsim. Pasaki nu pati…

Šī tīko aizbēgt, bet, kad nu redz, ka tas viņai neizdosies, pacilā lapu ar zīmējumu un uzprasa:

— Salai malas apaugušas ar necaurejamu mežu, vai ne tā?

— Tā, tā. Jā, jā. Caur mežu neviens nevarot nedz iziet, nedz izlīst. Tā tu teici.

— Tad jau iznāk, ka ij kaza nevarēja nokļūt pļaviņā. Tātad nekādas kazas tur ij nebija!

Vieni nu smejas, otri skaišas. Bet Uģis, šķelmīgi smaidīdams sauc:

— Šo joku es jau sen biju dzirdējis. Ak galviņa, kā es to biju varējis piemirst!

VILKA ZOBS

Reiz pārnācu mājās ar saplēstiem bikšu galiem. Es gan daudz ko varu panest, taču šoreiz biju noskaities ne pa jokam. Tā mani bija apstrādājis lielais, melnais kaimiņu māju pinkainais Duksis. Nevarēju ilgāk izturēt un pažēlojos vecmāmuļai:

— Visus plēsīgus zvērus tak iesloga būros. Par kādiem tad nopelniem Lejiņu sunim cilvēkus kost?

Kad nu vecmāmuļa neprata atbildēt, kāpēc Lejiņu Duksis nav pieskaitīts pie briesmīgajiem zvēriem, es uzprasīju, kādu tad padomu viņa man dos priekšdienām.

— Paņem tik labi dūšīgu vēzdu, tad tevi ceļā neviens suns neaiztiks!

— Oja, vai tad es lai staigatu ar rungu ka daždien vecis? Nē, nē!

— Kas tev licis iet tieši gar Lejiņiem? — vecmāmuļa nevaļīgi atsaka. — Vico pa lauku taciņu, gar kartupeļu bedrēm.».

— Nieka suņa dēļ es tak neiešu tik lielu līkumu mest!

— Nu tad paņem kabatā līdzi maizes garoziņu. Nolauz pa gabaliņam un pamet Dūksim.

— To tik ne! Vai tad es kāds nieka knēvelis, kas ies labināt suni ar garoziņām …

Beidzot vecmāmuļa man pasaka:

— Vēl bērnībā tiku dzirdējusi, ka suns baidoties no vilka smakas. Vajagot tik iesiet aukliņā vilka zobu un vilkt sev līdzi, tad neviens suns pat tuvumā nerādīšoties.

Tas nu ir lieliski! Nu tik ātrāk jādabū tas vilka zobs. Es steidzīgi apskrienu pazīstamus medniekus, bet šie tik pasmaida: mūsu apkaimē vilki sen neesot manīti. Un, ja kāds arī pagadītos, — neba šis iešot gaidīt, kamēr viņam ar lodi sānus aptaustot.

Pāris nakšu man bija gaužām caurs miegs. Vai tiešām neviens man nevarētu sadabūt kaut pavisam maziņu vilka zobiņu? Ko nu, visi tik atmet ar roku un pasmejas. Neko darīt — jāpaļaujas vien pašam uz savu galvu.

Aizgāju pie mātesbrāļa, kalēja. Sameklēju smēdē tapai līdzīgu apaļu dzelzi ar cauru vidu. Pielēju to pilnu ar aitu taukiem un, aiznesis uz mežu, piesēju pie egles. Biju lasījis vecā grāmatā, ka vilks aitu varot saost neticami tālu.

Mani aprēķini piepildījās! Nākamajā rītā atradu pie egles zemē veselus trīs vilka zobus! Kārais vilks, acīm redzot, cauru nakti velti bija grauzis dzelzs cauruli, lai piekļūtu pie taukiem.

Svilpodams vien paņēmu zobus un vienu tūdaļ iesēju aukliņā.

Kolīdz es tuvojos Lejiņu mājām, tā Duksis atkal pa vecam paradumam pretī un, zobus atņirdzis, ņemas riet. Bet tavu brīnumu!

Kāpēc Dūksim priekšzobu vietā rēgojas tukšums?

Duksis draudīgi nāk man tuvāk un tuvāk un tūlīt klups biksēs. Es aši izrauju no kabatas zobu un pavicinu Dūksim pie deguna.

Notiek kaut kas neticams! Iežmiedzis asti starp kājām, Duksis, žēli smilkstēdams, jož uz šķūni un ielien salmos.

Lejiņu bērni pabrīnās, kas gan noticis ar nikno Dūksi.

Es jau nu gan zinu …

KAS PAR VINGROŠANU!

Es nekad ilgi nebēdājos. Taču todien gāju uz mājām pagalam noskumis. Fizkultūras stundā mums visiem bija jālec pāri kārtiņai. Man gauži sāpēja sirds — visi bija uzlēkuši augstāk nekā es! Tiltiņu Juris turklāt pazobojās:

— Jāni, tu esi aptaukojies!

Šādi vārdi man bija kā negaidīta pļauka. Es tūdaļ atcirtu:

— Varbūt es šodien tīšām esmu atpalicis, bet rītu būšu pats pirmais!

— Ak tā, šis ar nodomu esot palicis pēdējais? — Juris smējās. — Šis tev būtu pēdējais… Ko nu izlokies!

To dzirdēja daudzi. Es lepni atkārtoju:

— Nu, protams, tīšām! To tik jūs redzēsiet — rīt es uzlēkšu augstāk par visiem!

— Tad es tev uzdāvināšu grāmatu par lielo meli baronu Minhauzenu! — jau saskaities, man pretī kliedza Tiltiņu Juris.

— Labi, — es piespiedu cepurīti pie galvas un vēlreiz apliecināju:

— Goda vārds, rīt es pārlidošu pāri kārtiņai kā vējš!

— Un tagad, iedams uz mājām, biju izmisis: ko nu iesākt, ko darīt? Nebūtu vismaz mētājies ar goda vārdu … Līdz šim t'smu bijis stingrs: ja esi dcyis gqda vārdu — kaut izstiepies, kaut pušu raujies, bet solītais jāpilda!

Tā, iegrimis dziļās, domās, b,iju nonāciV līdz pašām Lejiņu mājām. Pēkšņi satrūkos: man aīz muguras kaut kas draudoši ierūcās. Pagriezu galvu un iebrēcos: kā viesulis man drāžas virsū lielais, melnais Duksis!/

Izrāvu no kabatas aukliņu, bet —ak Vai! Es taču šorīt, darbodamies ar magnētu, biju noraisījis vilka zobui, un mana aukliņa nu bija zaudējusi jebkuru spēku. Es pat nezināju, kur palicis zobs … vismaz patlaban paf to nebija laika domāt. Mājās man vēl divi vilka zobi,.. Bet Dilksis jau nākošajā mirklī klups man virsū.

Soļus desmit no ceļa — pirtiņa, bet kur nu vairs līdz pirtiņai tikt. Jūtu jau sev pie kājām suņa karsto elpu… nu ir beigas! Man priekšā tikai augsta sēta ar asiem zediņiem … un, lūk, kad citas izejas nav … .
^

Ja man nedraudētu tik lielas briesmas, es savu mūžu nebūtu tai pāri ticis. Bet nu līdz pēdējam sasprindzināju muskuļus un gribas spēku, tas» mani spārnoja un, kā lingas tnests, pārsviedos pāri sētai.

Bet ko tas man līdzēja! Nikni'iekaucies, arī melnais negantnieks vienā stiepienā bija man pakaļ.

Ko nu? Es nomanīju, ka Duksis šodien ir pārlieku nikns… Ja

nonākšu viņa zobos, man klāsies bēdīgi. Tāpēc jālec atkal! Sasodītais pinkainis! Arī viņš lec vēlreiz pāri sētai…

Nu tik gāja vaļā: mēs lēcām turp un atpakaļ, turp un atpakaļ … Drīz vien šī lēkāšana man iepatikās. Jo ilgāk mēs lēkājām, jo viegJāks un lokanāks es kļuvu. Gaidot Dukša lēcienu,

es parādīju tam garu degunu. Viņš, nabadziņš, jau bija mitējies rūkt un kaukt un tikai retumis iesmilkstējās smalkā balstiņā, Tā nu gan bija vingrošana! Tā mēs noņēmāmies vai stundu. Beidzot Duksis nomocījies nokrita zālē un, laiciņu atpūties, kaunīgs aizvilkās uz šķūni. Bet es biju gluži mundrs, izjutu

sevī tādu vieglumu, ka pat plecus aptaustīju: vai tik man neaug spārni tāpat kā putnam?

Ko daži panāca mēnešos, to es sasniedzu vienā dienā.

Par nākamo fizkultūras stundu vairs nav vērts pat stāstīt. Kad es tik strauji kā zibens pārdrāzos pār kārtiņu, dažs labs aiz brīnumiem acis vien iepleta.

BURVJU CEPURE

Noldis dzīvo pilsētā. Viņš tikko ir beidzis lasīt tautas pasakas, kad istabā ienāk sirms vecītis un lūdz nodzerties. Puisēns šim pielej krūzīti maizes kvasa, salda jo salda. Dzēriens vecītim gaužām garšo, viņš saka:

— Dēls, es tevi gribu apdāvināt. Ko tu vēlies?

— Ai, vectētiņ, man nekā nevajag! Mani vecāki strādā fabrikā, mums visa kā papilnam.

— Ak tu mūžs! Es tev iedošu kādu interesantu rotaļlietu.

Noldis nopūšas.

— Ai, vectētiņ, cik daudz interesanta ir bijis senos laikos! Gan septiņjūdžu zābaki, gan lidojošais paklājs, gan burvju cepure…

Vecītis prāto:

— Septiņjūdžu zābakiem zoles noplīsušas, atdevu kurpniekam salāpīt. Lidojošais paklājs bija lietū samircis, uzmetu liepā izkaltēt. Bet, āre, cik labi, ka burvju cepuri iebāzu somā.

Sirmgalvis to izņem no somas. Pēc izskata tā tāda mazuļu cepurīte ar pušķīti un lentītēm. Nu abi ilgi noņemas, iekams uzdabū to zēnam galvā. Vecītis vēl sasien zem zoda lentītes. Ak tavus brīnumus! Noldis nu kļuvis pavisam neredzams.

Aplam priecīgs zēns noskrien no piektā stāva lejā. Pagalmā bērni spēlējas ar bumbu. Grib arī Noldis viņiem piebiedroties, bet nekas prātīgs neiznāk. Bērni bumbu kā met, tā šim pa muguru, pa pieri… Ak tu posts! Neviens taču Noīdi neredz, bet sāpēt viņam tomēr sāp. Zēns grib ierunāties, bet ij balss pagalam. Tikai nopīkst kā ods. Un arī citiem spēlētājiem nu tāds sajukums, ka tīrais negals. Sāk jau rāties cits ar citu:

— Kā tu bumbu met? Vai tev roka notirpusi?

— Bet kā tu met? Vai tev acī gruzis iebiris?

Te pagalmā ienāk tēvocis no kaimiņu nama un aicina iet uz upi peldēties. Visi tagad kā spārnos. Arī Noldis. Ceļā bērni tik jautri, ka ne izsacīt. Ij Noldis grib kādu joku palaist, bet nekas prātīgs neiznāk. Neviens taču viņu neredz. Dažs itin sāpīgi uzmin viņam uz kājas, cits, mētādams roku, pa kaklu iebelž. Ak tu posts! Kad bērni sāk dziedāt, arī Noldis velk līdzi, bet ij balss pagalam. Tikai pīkst kā ods. Jautrie gājēji šad tad cits citam uzsauc:

— Ko tas ods te jaucas? Ķer viņu ciet!

— Bet kur tad viņš ir? Kas te niekojas?

Upmalā visi gozējas smiltīs un plunčājas ūdenī. Arī Noldis grib piebiedroties, bet nekas prātīgs neiznāk. Draiskodamies kāds iecērt viņam ar žagaru pa stilbiem, cits iemet smilšu sauju sejā. Ak tu posts! Noīdi neviens neredz, bet sāpēt viņam tomēr sāp.

Beidzot Noldis noskaišas un aizskrien gabaliņu nostāk. Sak, peldēšos viens pats.

Bet tur dziļš un zēns sāk grimt… Nu viņš bļauj pilnā kaklā:

— Glābiet, glābiet! Es slīkstu!

Bet ij balss pagalam. Tikai nopīkst kā ods. Bērni krastmalā runā:

— Kas tur pīkst kā nāves briesmās?

— Lai pīkst! Pavasarī jau pīkstētāju netrūkst. Kāds rāpulis vai putns …

Noldis ar visu burvju cepuri būtu nogājis dibenā. Par laimi, vilnis viņu pasit seklākā vietā. Ar mokām zēns izrāpjas krastā.

Ko nu Noldis ierauga? Visi bērni sasēdušies automašīnā, tūliņ laidīs atpakaļ uz pilsētu. Kamēr viņš vēl elš un pūš, tikmēr šoferis notaurē tū-tū-tū un automašīna aizbrauc.

Noldim nu vienam jāvelkas uz mājām. Bet ak tu posts! Saule apdedzinājusi kaklu līdz čulgām. Kurpes nograuzušas kājas pavisam jēlas. Pie pašas pilsētas Noldis vēl apmaldās. Tik tālu viņš nekad viens nebija nācis. Ceļu uzprasīt arī nespēj, jo balss pagalam. Šad tad tikai nopīkst kā ods. Beidzot nokrīt zālē un dikti apraudas. Raudas, tās nu gan ir sadzirdamas pa lielu gabalu.

Tuvumā sirma vecenīte lasa skābenes. Tā uzreiz noprot, kas par lietu, un sāk kliegt:

— Brenci, nāc ātrāk!

No maza namiņa izlien sirms vecītis. Tas pats, kas uzdāvināja Noldim burvju cepuri. Viņš atraisa lentītes, noņem cepuri, un Noldis kļūst atkal redzams!

— Vai, dēls, kā tu esi nokusis! Var manīt, ka no burvju cepures tev maz prieka bijis. Varbūt gribēsi septiņjūdžu zābakus?

Noldis nobīstas.

— Nē, nē, vectētiņ, es negribu atšķirties no citiem. Automašīna skrien vēl ātrāk kā tādi zābaki!

— Varbūt gribēsi lidojošo paklāju?

Noldis tik atmāj un atmāj ar roku.

— Nē, nē, nē! Es gribu spēlēties kopā ar visiem. Kad izaugšu— tad gan es braukšu ar lidmašīnu, ar kosmosa kuģi — itrāk un augstāk par visiem lidojošajiem paklājiem.

— Vai, dēls, ko nu lai darām? Tu biji tik labs … patiešām, ko tu vēlētos?

— Limonādi, — Noldis čukst.

KĀ UNCIS GĀJA CIEMOTIES

Dzīvoja mazs, balts kaķēns ar melnām austiņām, vārdā Uncis, ar savu māmiņu — balto kaķeni.

Uncis paaugās un būtu caurām dienām draiskojies un spēlējies ar māti. Bet kaķenei taču nebija laika — jāgādā, ko celt Uncim priekšā.

Kādu dienu māte saka Uncim:

— Krustmāte mūs ielūdz viesībās. Aizej tu viens pats un izpriecājies tur labi krietni!

Uncis ņurrādams aiziet. Bet jau drīz kā bumba drāžas atpakaļ un raud:

— Krustmāte mani nemaz iekšā nelaida. Par ko, par ko?

Māte ilgi noskatās uz dēlu.

— Unci, vai tu pieklauvēji pie krustmātes durvīm?

Uncis vientiesīgi brīnās:

— Aizgāju un vēru tik durvis vaļā.

— Nu jā — viesos, pirms ieiet istabā, jāpieklauvē.

Abi nu dzīvoja tālāk, Uncis viens pats draiskojās un spēlējās, bet māte gāja pamedīt. Viendien, pārnākusi mājās, viņa saka Uncim:

— Tēvocis mūs ielūdz viesībās. Aizej tu viens pats un izpriecājies tur labi krietni!

Uncis ņurrādams aiziet. Bet jau drīz kā bulta drāžas atpakaļ un raud:

— Šoreiz pieklauvēju un mani ielaida iekšā. Bet pēkšņi viens sagrābj aiz čupras un izmet ārā. Par ko, par ko?

Māte ilgi noskatās uz dēlu.

— Unci, vai tu neaiztiki kaut ko bez atļaujas?

Uncis vientiesīgi brīnās:

— Ieraudzīju tēvocim skaistu kažociņu, gribēju to apvilkt

— Viesos jau neko neņem bez atļaujas.

Abi nu dzīvoja tālāk. Uncis viens pats draiskojās un spēlējās, bet māte gāja pamedīt. Viendien, pārnākusi mājās, viņa sauca Uncim:

— Vecāmāte mūs ielūdza viesībās. Aizej tu viens pats un izpriecājies tur labi krietni!

Uncis ņurrādams aiziet. Paiet krietna stunda. Kaķene jau priecīga:

— Redz, kā Uncis nu viesojas!

Bet, tikko tā bija noteikusi, skat — kaķēns velkas pa taku ne dzīvs, ne miris. Baltā mugura saskrāpēta, melnās austiņas dreb un raustās. Ne vārda parunāt nevar, ņaud vienā ņaudēšanā.

— Kā tev viesībās neveicas!

— Iesākumā gāja labi. Pēkšņi man uzklupa citi viesi un, re, kā apstrādāja. Pat vecāmāte mani neaizstāvēja. Par ko, par ko?

Māte ilgi noskatās uz dēlu.

— Vai pusdienās tevi tur aicināja?

— Kā tad, kā tad. Es vēl pārcilāju visas karotes, iekams sev atradu pašu lielāko.

— Vai daži viesi neieradās vēlāk par tevi?

— Kā tad, kā tad. Atnāca kāds vecs, melns krusttēvs ar raibu krustmāti un nu tik skatās uz manu krēslu. Bet vai nu es šiem savu vietu atdošu!

— Un vai tik tu uzmācīgi neiejaucies citu valodās?

— Tak nē jel. Es tikai uzsaucu: «Beidziet pļāpāt, nu vajag dziedāt!»

DRAUDZĪBA

Reiz mežā dzīvoja trīs zaķi: Kriksis, Miksis un Piksis. Tādi draugi, ka ne izsacīt! Visi trīs bija nozvērējušies — mūsu draudzību ne saule izkveldēs, ne putenis noslāpēs!

Labi. Kriksis, Miksis un Piksis dzīvo un palīdz cits citam, kur vien var. Slava par trim draugiem izplatās pa krūmu krūmiem, pa mežu mežiem. Pļāpīgā žagata to aiznesa līdz pašam vilkam. Tas tik atņirdz zobus.

— Es vēl nebūšu ne beidzis gaudot, kad šo draudzība sašķīdīs kā ziepju burbulis.

Labi. Vilks ciematā nozog kāpostgalviņu un atveļ uz mežu. Uzveļ to uz celma un pats, noslēpies kadiķu krūmā, glūn.

Tip-top, tip-top — atlec pie celma Kriksis.

— Skat, kur kāpostgalviņa! Ai, kas tā par gardumu! Aši jāsasauc draugi.

Bet, kamēr šis vēl grozās, vilks kā lec, tā sakampj Kriksi aiz skausta.

— Vai-vai-vai! — Kriksis iebrēcās.

— Nebrēc, knēveli! Ej atved savus draugus! Protams, es viņus apēdīšu, bet tevi palaidīšu vaļā sveiku un veselu.

— Nu nē, — Kriksis sasparojās. — Mani tu vari apēst, ja tev tā tīk, bet draugus es nepievilšu.

— Ak tā? — vilks nogremās un piesēja Kriksi pie priedes. Bet pats, noslēpies kadiķa krūmā, glūn atkal.

Noķēra vilks Miksi, nogrāba Piksi. Arī tie aiz sāpēm gan iebrēcās, bet nedomā draugus nodot. Vilks piesolīja Miksim un Piksim gan šo, gan to, bet viss veltīgi!

Ko nu? Vilks tagad iekūra uguni, sadabūja pannu un dakšiņas. Atsējis Kriksi, viņš smiedamies atņirdza zobus.

— Sagatavo man no abiem saviem draugiem garšīgu cepeti, tad es tevi palaidīšu vaļā sveiku un veselu.

Kriksis, droši vilkam acīs skatīdamies, skaldīt noskaldīja:

— Mūsu draudzību ne saule izkveldēs, ne putenis noslāpēs! — Un vēl piebilda: — Bet vai nu zaglim to saprast!

— Ak tu nieciņš! — vilks nošņāca. Nu viņš dzīvību pieso-

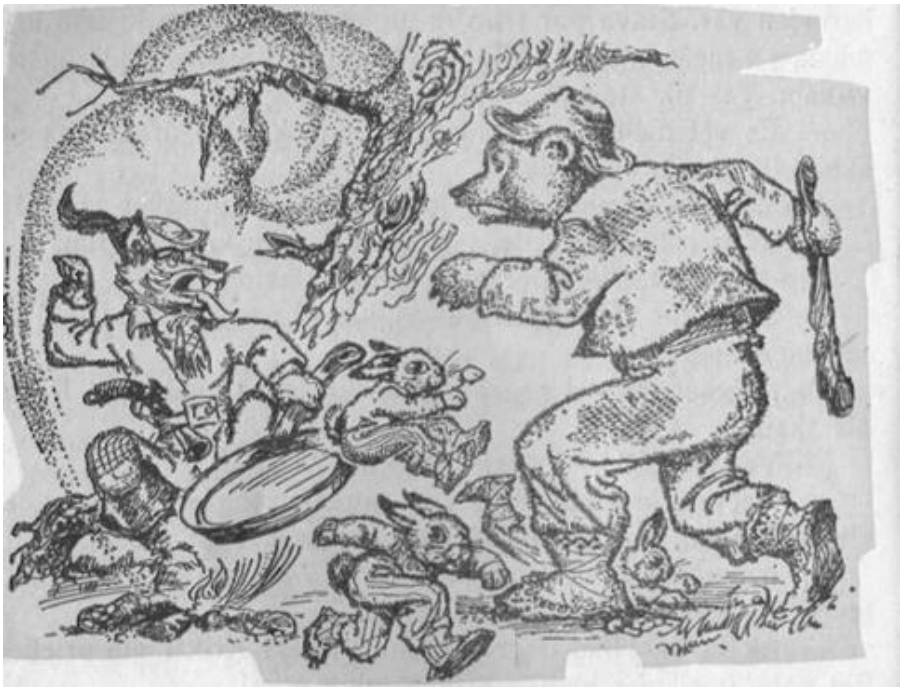

lija Miksim un Pikslm. Bet arī tie negantniekam parādīja garu degunu. Un abi, droši vilkam acīs skatīdamies, noskaldīja:

— Mūsu draudzību ne saule izkveldēs, ne putenis noslāpēs! — Un vēl piebilda: — Bet vai nu laupītājam to saprast!

Ko nu? Vienā grābienā sakampis draugus, saniknotais zvērs tos metīs jau uz pannas. Bet uguns pa to laiku apdzisusi. Vilkam jāmeklē atkal skali un šķiltavas.

Mežā nu izcēlies tāds troksnis, ka bail. Pelēkie strazdi apsēduši stiprinieku lāci un piekliegušī viņam pilnas ausis;

— Ak tu snauža, ak tu tūļa! Ej taču atpestī mūsu slavenos draugus no vilka nagiem!

Krekšķināja lācis, tusnīja lācis — negribas laiskajam stipriniekam čāpot laukā no siltās migas. Bet, kad nu nemaz nevar atkauties, tad celsies arī, ies un apskatīsies, kas tur īsti notiek.

Lācis tiešām pienāca īstā brīdī. Jau zari sprēgā, jau uguns šaudās, jau Kriksis, Miksis un Piksis tiek celts uz pannas. Lācis nu ierūcās:

— Ei, varmāka, ko tu šeit ārdies? Lasies ātrāk prom!

Vilks vēl mēģināns atņirgt zobus, bet lācis kā met ar sprunguli, tā vilks, nelabi kaukdams, pa kaklu pa galvu ieliekas krūmos. Bet Kriksim, Miksim un Piksim plānie kažociņi tadi kā apsviluši, bet paši priecīgi, ka dzīvi palikuši. Un ak tavu dūšu! Saķērušies skrien ap ugunskuru apkārt un dzied:

— Mūsu draudzību ne saule izkveldēs, ne putenis noslāpēs!

Lācis pakasa ar ķepu spalvainās krūtis un saka:

— Noveliet taču no celma to kāpostgalviņu un pamielojieties!

Kriksis nospļaujas.

— Man tādu kāpostu nevajag! — Un sāk tā ārdīties, ka kāpostgalviņa noripo no celma.

Miksis nospļaujas.

— Man tāda mielasta nevajag! — Un sāk tā ārdīties, ka kāpostgalviņa ieripo oglēs.

Piksis nospļaujas.

— Lai izput briesmoņa iedzīve! — Un sāk tā ārdīties, ka panna un dakšiņas ieveļas ugunī.

Pievakarē vilks bija atvilcies pie ugunskura pēc savām mantām. Skat, skat: no kapostgalviņas oglēs ceļas tik kodīgi dūmi, ka acis jāmiedz ciet. Vilks grib izdabūt no ugunskura pannu un dakšiņas, bet, kolīdz pieiet tuvāk un ievelk elpu, — tā ierauj nāsīs veselu mutuli kodīgu dūmu. Un nu tik sāk šķaudīt. Šķaudīja dienu, šķaudīja nakti, tik ilgi šķaudīja, kamēr noreiba galva, pats iekrita ugunskurā un bija pagalam.

Bet slava par trim draugiem plešas pa krūmu krūmiem, pa mežu mežiem.

ANSIS UN STABULĪTE

Ansis bieži mīlēja lielīties. Gan viņš ar vilku jājis, gan zaķi noķēris, gan akmeni līdz mākoņiem uzmetis. Bet ej nu pierādi, ka tas tā nav bijis. Tikai šodien puisim nogāja greizi.

Iet Ansis pa pļavu un svilpo. Te no birzs iznāk Ance. Ansis tūlīt meitenei klāt un stāsta:

— Zini, ko es vakar redzēju? Nu, uzmini! Helikopteru! Meitene nesaka neko. Tikai piesit pie sāniem — kabatā kaut

kas noskan. Bet Ansis turpina:

— Man atļāva iekāpt helikopterā un izvizināja.

Meitene nesaka neko. Tikai piesit pie sāniem — kabatā kaut

kas noskan. Bet Ansis dedzīgi turpina:

— Aizbraucu līdz Rīgai un atkal atpakaļ!

Meitene nesaka neko. Tikai piesit pie sāniem — kabatā kaut kas noskan. Ansis nu jautā:

— Kas tev tur kabatā?

Ance izņem zilu stabulīti.

-j~ Āre, stabulīte! To man tētis uzdāvināja.

To skaistumu! Stabulīte laistās un mirdz. Ansim acīs iedegas uguntiņas.

— Dod papūst!

— Labprāt. Bet tā nav vienkārša stabulīte. >

— To jau var redzēt, — un puisis izstiepj roku.

— Tā ir burvju stabulīte. Ja kāds tikko ir plātījies un paņem to papūst, stabulīte tūliņ tam pielīp pie lūpām uz visu mūžu.

— Kā tā? — Ansis gaužām satrūcies. — Vai tad atraut nevar?

— Nevar, — meitene nopūšas. — Nevar ne atraut, ne nogriezt. Nu, ņem un stabulē!

Zēns sāk stostīties:

— Man pašlaik netīras rokas, nosmērēšu vēl.

Ance neatlaižas.

— Netielējies daudz! Ņem un stabulē!

— Nu es jau tieši līdz Rīgai netiku aizbraucis…

Ance noskaišas.

— Netiepies daudz! Ņem un stabulē!

Ansis jau nosarcis kā vēzis.

— Es pats netiku helikopterā iesēdies …

Ance šo saķer aiz piedurknes un grib stabulīti iebāzt mutē.

Ansis sāk pinkšķēt:

— Vai zini, es nemaz neesmu īstu helikopteru redzējis. Tikai grāmatās … zīmējumos …

To pateicis, zēns droši pieliek stabulīti pie lūpām un sāk pūst. Ai,

kas par jaukām skaņām! Birzē putni apklusa, pļavā sienāzīši norima. Pat vārna gaisā neizturēja un notupās uz ciņa. Visi priecājās.

JĀNĪTIS MEZĀ

Zīlīte Zuzīte ļoti uztraukta, šaudās gar mežmalu un sauc:

— Jānīt, neej mežā! Es tevi lūdzu: neej mežā viens pats! Tu aizmaldīsies!

Te vārna Dārta klāt un skarbi ķērc:

— Eh, tu muļķe! Kas tev par bēdu? Lai iet, lai skrien kaut vai pašam vilkam rīklē!

Zīlīte Zuzīte skaidro:

— Jānītis tik labs zēns. Viņš mūs, mazos putniņus, ziemā itin bieži pacienājis.

Vārna Dārta ķērc vēl niknāk:

— Tik nejauku puiku es nekur neesmu redzējusi. Viņš man svieda ar kukuržņiem.

— Par ko tad tā?

— Par niekiem. Es tikai taisījos putnu fermā cāļus apraudzīt … Vācies tik pati prom! Kad es cirtīšu, spalvas vien pajuks!

Kamēr zīlīte Zuzite strīdās ar vārnu Dārtu, Jānītis jau mežā iekšā. Laiž pa taciņu kā kumeļš — tipu-tapu, čok, čok, čok! Cik te jauki! Pa labi puķīte, pa kreisi puķīte — dārzā tādu neredzēsi. Kādi biezi lazdu krūmi! Bijuši vēl kādi zēni — kas tā šeit būtu par slēpšanos!

Labi. Tipu-tapu, čok, čok, čok — Jānītis jož tālāk, bet pēkšņi apstājas. Viņam priekšā paceļas lielas, resnas un tumšas egles. No pirmā skatiena šīs egles tik drūmas, tik baismas. Un aiz eglēm kaut kas tā kā ņurd, kā murminaj… Nu zēnam no galvas līdz papēžiem pārskrien aukstas trīsas, viņš sāk raudāt.

Jānītis raud, bet neviens par viņu neliekas ne zinis. Visiem darīšanu tik daudz, tik daudz. Skudras, piepūtušas vaigus, stiepj smagas zāļu un žagaru nastas. Kamenes raujas vienos sviedros, lai pielietu savus podus pilnus ar medu. Bet putniem drīzumā gaidāmi lieli dziesmu svētki. Nu viņi ņemas kā neprātīgi no agra rīta līdz vakaram. Neskaitāmas reizes atkārto savas dziesmas, lai tās skanētu jaukāk. Un sacer arī jaunas. Tik saulainā un skaistā dienā neviens nepamana raudātāju.

Bet Jānītim asaras birst kā pupas: pak, pak, pak … Beidzot kāds negaidīti viņam uzsauc:

— Ko tu tur pakšķini? Ko tu mūs baidi?

Zēns stomīdamies atsaka:

— Vai tad es baidu? Man pašam papēži kut un niez …

Tā ir vāverīte Mudīte, kas uzsākusi sarunu ar Jānīti. Aplūkojusi puisēnu, viņa smej.

— Ak tā, tev dūša papēžos? Laikam būsi iekūlies mežā viens pats?

— Viens pats jau gan, viens pats … — šis bēdīgi atzīstas. Un tad ar dūrīti sāk berzēt acis. — Izved mani ārā no meža, es gribu uz mājām …

Nu jau ir citi sāk ausīties. Dzenis Didzis uzprasa:

— Kas tev te mežā nepatīk?

Jānītis šļupst:

— Man bail… Tur aiz eglēm kaut kas rūc. Vai tik nebūs lauvas?

— Ha, ha, ha, no kurienes te lauvas lai rastos? Pie mums pats niknākais zvērs ir vilks, bet arī tas baidās uzbrukt cilvēkam. Ej tik droši uz priekšu!

Jānītis laiž atkal tipu-tapu, čok, čok, čok. Paskrējis gabaliņu, noplāta rokas. Ir nu gan joki — te tikai strautiņš burbuļo! Kas no šā klajā laukā butu baidījies, bet mežā — diezin kas bija licies.

Tā nu Jānītis dzīvoja pa mežu. Sākumā viņam itin jautri ap sirdi, bet tad sāk uzmākties garlaicība, tāds ka nemiers. Gribas uzprasīt, kā sauc to putnu, kas tik siltā laikā žēlojas: «Saalst, sa-alst, sa-alst…» Bet otrs putns čērkstošā balsī dod šim padomu: «Skrie-ien uz pirti, skrie-ien uz pirti!» Bet kam šeit uzprasīsi, ja visi aizņemti darbos, pat laipno vāverīti Mudīti vairs neredz.

Tad Janitis ierauga: uz bruņas koka mizas spīd liela dzeltena lāse. «Tas ir medus!» viņš līksmi iesaucas un steidzas pie tās. Pieskrējis klāt, izbāž mēli, tik salda lāse taču jānolaiza. Bet tavu vilšanos! Tā ir rūgta, pfui, tie ir sveķi. Zēns nospļaujas, bet tūdaļ vēders sāk prasīt savu tiesu. Sākumā paklusi, bet tad aizvien uzstājīgāk un skaļāk: «Man gribas ēst, man gribas ēst!»

Ko nu? Ar vēderu jokus nedzīsi. Un Jānītis palaiž tādu brēcienu, ka mežā uzreiz visi apklust.

— Man gribas ēst!

Pirmais attopas dzenis Didzis. Viņš ir vērojis, ka ogotājas un sēņotājas mežā ar gardu muti kož sviestmaizē. Dzenis Didzis saka:

— Nu, ēd! Mēs tev neliedzam.

— Bet man tak nav nekā! — zēns sūrojas.

— Ko tad nāci uz mežu tukšām rokām?

— Man gribas ēst! … — Jānītis pūš atkal savā stabulē.

— Došu tev labu padomu, — saka viltīgā lapsa Vistiņkampe. — Savelc biksēm jostu ciešāk, tad ēstgriba pāries.

Jānītis tiešām sarausta bikšeles un sajož tās labi cieši. Bet cik ilgi tas nu līdzēs. Pēc brīža zēns atkal nelabā balsī ievaimanājas:

— Man gribas ēst, ēst, ēst, ēst! …

Dzenis Didzis, būdams pēc dabas labsirdīgs puisis, uzkāpis augstā priedes galotnē, sit ar āmuru pa koku un sauc:

— Tuk, tuk, tuk, klausieties! Tuk, tuk, tuk, mīļie draugi visapkārt! Nesiet, kas kuram ir! Jānītim gribas ēst!

Visi putni un zvēriņi tūdaļ pārbauda savus krājumus un nes, ko nu

kurais atradis. Zirneklis, saliecies trijos līkumos, velk tīklā noķertu mušu. Eža meitiņa Adatiņa ierodas ar čūskas astīti. Mazie putniņi sniedz odus un knišļus. Zaķis noplū-

cis zaķskābeņu lapiņu. Kurmis izbāž no pazemes ķepiņu ar slieku … mielojies nu! Pat lapsa Vistiņkampe atskrien ar garu kaulu …

Bet vai cilvēka bērnam meža barība baudāma? Puika nu tik sauc un sauc:

— Izvediet mani ārā no meža! Izvediet ārā!

Ak, nevienam taču nav tā brīvā laiciņa … Bet te nu klāt vāverīte Mudīte. Slaucīdama sviedrus, viņa sniedz riekstu.

— Es zināju gan, ka man pirms gadiem kaut kur noglabāts rieksts, kā saka — nebaltai dienai. Bet kur īsti? Septiņas

reizes izskraidīju mežu krustām šķērsām, iekams atradu. Ņem nu!

Rieksts ļoti gards, bet vai tad no tā būsi paēdis? Jānītis gaida vēl, bet vāverīte pabrīnās.

— Ko, vai tad jau notiesāji? Esi gan rīma. Nē, mīļais, man vairāk nav.

— Tad ved mani ātrāk ārā no meža!

— Nu jau tu esi ieturējies. Pastaigājies un papriecājies,— Mudīte aizlaiž pa zariem, ka kupla aste vien nozib.

Bet Jānītim prieki vairs lāgā nesanāk. Viņš velkas pa taciņu kā tāds vecītis. Ne vairs tipu-tapu, ne čok, čok, bet šļū-ūp, š]ū-ūp. Drīz

atsēstas zem kuplas liepas un atpūzdamies izstiepj kājas, aizver acis …

Te kur gadījusies, kur ne — Zīlīte Zuzīte klāt un klusi atgādina:

— Jānīt, tava māmiņa drīz pārnāks mājās no darba fermā.

Zēns lec augšā, it kā sirsenis būtu iedzēlis, un kliedz pilnā kaklā, tā ka viss mežs skan:

— Vediet mani ārā! Ātrāk, ātrāk, ātrāk!

Atkal ap Jānīti salasās zvēriņi, putni, kukaiņi. Visi uztraukti taujā:

— Kas viņam lēcies? Ko viņš grib?

Zīlīte, šaudīdamās šurpu turpu, skaidro:

— Jānītis uztraucas māmiņas dēļ! Viņa pārnāks no darba un nobīsies: kur tad dēls pazudis? Aiz bēdām var saslimt. Palīdzēsim Jānītim izkļūt laukā no meža.

Atskrējusi arī vārna Dārta un ķērc:

— Stāvi klusa! Kas mums par bēdu? Ja šim knēvelim būtu mātes žēl, vai tad skrietu te mežā viens pats?

Mežā nu tāda brēka, tāds tracis, ka nekā vairs saprast. Ari lapsa Vistiņkampe klāt ar padomu — nepaklausīgos neesot ko žēlot. Kaut vilks to knauķi pievāktu — būtu laba mācība citiem!

Zīlīte Zuzīte izmisumā sauc:

— Es jūs lūdzu viņa māmiņas dēļ! Jānītis nav slikts zēns, tikai tāds neapdomīgs. Kas notiks ar māmiņu, ja dēls netiks no meža laukā …

Pat labsirdīgā vāverīte Mudīte ilgi stāv neziņā, ko darīt, kuru atbalstīt — zīlīti vai vārnu? Kad nu Zuzīte vēlreiz atgādina, ka mātes sirds neizturēs lielās bēdas, Mudīte beidzot saka:

— Nu tad, nerātni, seko man pakaļ. Uzmanies, neizlaid manu asti no acīm! Ja nomaldīsies vēlreiz — neviens tev vairs nepalīdzēs.

PUSNAKTS STUNDA

Lielā pilsēta apklususi. Ne vairs tramvaji ripo, ne gaiši autobusu logi tumsā laistās. Nakts. Guļ lielie un mazie. Elpo, šņāc, krāc, nopūšas, apsviežas uz otriem sāniem.

Dziļa nakts. Bet kas tur par brīnumiem? Vienā loģā iedegas gaisma, un vannas istabā iesteidzas uztraukts zēns. Viņš tūdaļ sadabū ziepes, atgriež krānu un nu tikai mazgāties. Kas tad te īsti noticis?

Zigim tēvs un māte strādā fabrikā. Bērnudārza tuvumā nav, tāpēc zēnam pašlaik jādzīvo mājās. Viņš jau pērn iemācījies lasīt, satiekas ar citiem zēniem un meitenēm. Sad tad iegriežas kaimiņu krustmāte un jautri uzprasa: «Nu, Zigi Kalniņ, kā tev klājas?»

Šis smej: «Kā pirmās klases šoferim!»

Kad māte pārnāk no darba, abi pārstāsta savas dienas

gaitas. Nu gādā vakariņas, sagaida tēvu. O jā, dažādu darīšanu, svarīgāku vai sīkāku, sanāk daudz. Un tad kāds no vecākiem, pavēries pulkstenī, paziņo: «Dēls, tevi gulta aicina!» Te nu māte bieži vien sasit plaukstas: «Zigi, kāds tu netīrelis! Vai katru vakaru jāatgādina: nomazgājies, nomazgājies! Kur tev galva, ka pat to nevari paturēt prātā?»

Ne jau galva, bet slinkums vainīgs. Tas tā vien glūn, tā vien glūn pa kaktiem, lai pieliptu bērniem.

Vienvakar tētis ar māmiņu teātrī. Zigis jūtas noguris, jo dienā viņš kopā ar kaimiņu krustmāti bija aizbraucis uz mežu un tur daudz staigājis. Tāpēc viņu ātri uzveic salds miegs. Tik ciešs un salds, ka ne izsacīt…

Piepeši ieskrien divi kaimiņu zēni. Tie pilnā kaklā sauc:

— Ak tu miega lāci, augšā, augšā! Mūs jau sen gaida!

— Kas gaida? — Zigis berzē ar dūri acis.

Mūsu pilsētā iebraukuši slavenie kosmonauti, zvaigžņu brāļi Nikolajevs un Popovičs. Mums viņi jāapsveic.

Zibens ātrumā Zigis ar draugiem trauc uz mašīnu. Kaimiņu Nedis bēdājas: «Ka tikai mēs nenokavētos. Šofer, ātrāk, ātrāk!»

Bet kur nu tu ātrāk tiksi: ielas pilnas ļaužu. Pēkšņi visos skaļruņos nodimd:

— Kur bērni? Ceļu bērniem!

Zēnus apstāj vesels lidotāju pulks, bet Zigis starp tiem pazīst abus slavenos varoņus. Zēns taču viņus redzējis televizorā! Un Zigis izstiepj roku ar lielo puķu pušķi…

Bet kas tad tas? Kāds parauj viņu atpakaļ: «Hei, smuli!»

Nikolajevs smaidīdams vaicā: «Ko jūs tur strīdaties?» — «Biedri major, te kāds netīrs puišelis spraucas… Kā no dūmeņa izlīdis!» Un pats Popovičs noliecas pie Ziga: «E, draugs, cik tev netīras ausis …

Mēs gan bērnu dienās tādi nebijām.»

Un ļaudis visapkārt sāk smieties: «Ui, ui! Viņš visus mūsu bērnus apkaunojis!» Bet sirma vecenīte skaidro: «Nu nē! Vienīgais smulis mūsu pilsētā ir Zigis Kalniņš!»

Zigis bēg. Bēg un klūp. Klūp un atmostas …

Viņš ir pagalam nosvīdis. Sapnis bijis tik spilgts, ka satrauktās sirds sitienus vēl tagad var saklausīt…

Viņš izkāpj no gultas un dodas uz vannas istabu. Un tā nu notiek, ka visa lielā pilsēta guļ, tikai viens zēns cītīgi mazgājas… . «

piektais ritenis

Ek, cik man grūta dzīve! Padomājiet jel paši: mēs esam prāvs puišeļu pulks. Daždien pieci, daždien seši septiņi. Sanākam vai saskrienam, kur nu pagadās. Visi esam lieli, daži nākamgad jau iesim skolā; visi laimīgi, tikai es bieži vien esmu ļoti noskumis. Kāpēc?

Visiem puikām ir brāļi un māsas augumā lieli, spēkā vareni. Un ko tikai viņi nedara! Ar traktoriem ar un ar kombainiem pļauj, mājas ceļ un govis slauc… Tur ir ko redzēt! Bet man nav neviena. Neviena.

Ek, teikšu taisnību: man ir gan māšele Frīda, bet prieka no viņas itin nekāda. Tikai nepatikšanas vien, bēdas vien. Augumā maza, kā tāda vāvere, bet ij nedomā no viņas izsprukt. Mūžam dzenas pakaļ un čīkst, kad es viņu raidu projām. Būtu gājusi kur citur, meitenes uzmeklējusi. Bet ne! Kad puikas mēģina ozolā rāpties, arī viņa pie koka stumbra slienas uz pirkstgaliem. Jaucas visās mūsu spēlēs… Un tad nu reiz aiz dusmām es Frīdai uzkliedzu: «īsts piektais ritenis!»

Šodien pēc brokastīm kaimiņu Rūdis, pakāpies uz sētas staba, sauc:

— Puikas, tēvocis Krišs nāk!

Mēs tūliņ jožam viņam pretī. Tēvocis Krišs mums liels draugs. Aizvien vai nu pastāsta ko interesantu, vai parāda.

— Labdien, labdien! … — mēs saucam cits caur citu. Tā kā viņš man esot radinieks, tad es ieķeros viņam elkonī.

— Labdien, zvirbulēni, labdien … bet šodien man it nemaz nav laika ar jums čivināt.

— Tēvoci Kriš… — mēs ļoti lūdzam. — Kādu mazu, mazu pasaciņu vai jociņu …

— Nebēdņi tādi… — viņš atsēstas uz akmens un izvelk no kabatas lielu, sārtu ābolu. — Skaists ābols, vai ne? — viņš viltīgi smaida. — 2ēl gan, ka vairāk ābolu man kabatā nav. Hm, bet šo atdošu … atdošu … kam lai atdodu?

Vai nu mums cita āboli vajadzīgi, ir taču mājās pašiem. Bet redz — dabūt no tēvoča Kriša, kā saka, visu ļaužu priekšā, varen liels prieks un gods. Es jau pastiepu roku, gribēju teikt: «Atdod man … Esmu tavs rada gabals!» Bet aprāvos. No otras kabatas tēvocis izņem trīs vienāda lieluma pogas: zilu, zaļu un melnu.

— Mīļie draugi, apskatiet šīs pogas, pacilājiet, pagroziet! Ābolu atdošu tam, kas pateiks, kura no šīm pogām vissmagākā un kura visvieglākā. Ja pareizi atbildēs divi — ābolu sadalīšu uz pusēm.

Nu tikai sākās! Viens pilnā balsī sauc: «Pati smagākā — zilā!» Otrs vēl skaļāk: «Nemels niekus! Zilā — visvieglākā!»

Tēvocis Krišs virpina savas gaišās ūsas, vēro Frīdu, kas atrāvusies malā, un mudina:

— Pagudrojiet, pagudrojiet visi!

Pēc brīža mūsu strīdēšanās jau iet uz beigām. Visas trīs

pogas esam izcilājuši, novērtējuši. Mēs, zēni, visi domājam, ka vissmagākā ir melnā poga. Bet kura tad būtu visvieglākā? Te nu mēs nekādi nevaram saprasties. Man liekas, ka zilā … bet citiem — zaļā.

Tēvocis pēkšņi ievaicājas:

— Zēni, kāpēc jūs Frīdu neuzaicināt sacensībā?

— Viņa tikai pa kājām maisās kā piektais ritenis!

— Tas nu nav labi! Frīda, panāc tuvāk un padomā arī tu! Drošāk, drošāk!

Frīda nāk arī, tāda nosārtusi. Mēs abi ar kaimiņu Rūdi smīnam. Ko nu tēvocis viņu sauca … Vai tad no piektā riteņa ko prātīgu var sagaidīt!

Bet māšele jau izspraukusies visiem priekšā. Ar vienu roku knibina priekšauta malu, ar otru aptausta pogas un pasvārsta tās saujā.

— Saki nu, nekautrējies! — tēvocis viņu mudina. — Nepiegriez vērību tiem resgaļiem!

Frīda klusi un bailīgi nosaka:

—Man viņas vienādas… visas trīs vienādas!… — Un, nometusi pogas, skrien prom.

Tēvocis Krišs satver Frīdu un sviež gaisā.

— Urā, urā! Pareizi, pareizi!

Te nu bija piektais ritenis.

«TO PAŠU»

*

Cik tas bija labi, ka Skaidrīte prata rakstīt! Viņa tā izjokoja uzpūtīgo Gunāru, ka viņš ilgi to atcerējās.

Agrāk Gunārs bija labs puika, to jums visi apliecinās. Bet trešajā klasē uzreiz tāds, ka ne pazīt. Dažreiz aiziet mums garām, skatīdamies debesīs. Citreiz sāk plātīties: «Nu, kas jūs īsti esat? Mazi muļķīši! Lasīdami pūš un elš, it kā akmeņus veltu. Rakstīšanā — ne uz priekšu, ne atpakaļ. Dažs gan uztriepj greizu ripuli un tad kladzina pa visu pasauli: es uzrakstīju o, es uzrakstīju o!»

Ja skolā vēl neesi gājis — ko tu vari iebilst. Bet tādi muļķīši jau nu neesam, kā Gunārs mūs iztēlo. Zinām, ka Fidels Kastro ir varonīgās Kubas tautas vadonis. Zinām nosaukt mūsu slavenos lidotājus kosmonautus: Juriju Gagarinu, Hermani Titovu, Andrijanu Nikolajevu, Pāvelu Popoviču, Valeriju Bikovski un pasaulē pirmo sievieti — kosmonauti Valentīnu

I'ereškovu. Pa dienu nevarētu izstāstīt, ko mēs esam vai nu paši i/ lasījuši, cits citam pastāstījuši, vai noklausījušies. Nu jā, Gunārs zina vairāk par mums. Bet vai nu tāpēc jālielās — «es lidmašīna, bet jūs tikai vabolītes»?

Jo dienas jo ļaunāk. Aiz lepnības Gunārs vai pušu plīst. Izsmej mūs, kur vien var.

Bet aizvakar pie mums ciemos bija atnākusi Skaidrīte. Viņa <lzīvo patālu. Un reti parādās mūsu pusē. Skaidrīte gan ir maza, bet mundra. Man patīk, kad viņa smejas. Sākumā klusi, 'bet tad skaļāk, aizvien skaļāk. Un tad arī mums gribas smieties. Jauka meitene!

Skaidrīte noskatās, noklausās un tad saka augstprātim Gunāram:

— Vai tu pazīsti manu brāli Reini? Viņš mācās septītajā klasē. Nepazīsti? Redz, viņš mani jau iemācīja rakstīt. Ko nu smīni! Es nepļāpāju niekus! Klau, paņemsim zīmuļus un papīra lapiņas! Apsēdīsimies! Tu — šeit, es — tur. Uzraksti uz savas lapiņas, ko vien gribi un kādā valodā gribi, bet es tikai paskatīšos iztālēm un uzrakstīšu to pašu!

Nu izcēlās troksnis, un Gunārs sāka ķircināt Skaidrīti: «Es rakstīšu čigāniski.» — «Ja proti — raksti, bet es to pašu!» — «Ē — rakstīšu vāciski.» Skaidrīte tikai atsaka: «Ja proti — raksti, bet es to pašu!»

Iepletuši acis, mēs gaidām, kas nu būs. Arī krustmāte Lūcija tepat. Gunārs raksta, iesmejas, reizēm piedur ar zīmuli sev pie lūpām. Atliec galvu — vai neviens nevar noskatīties, ko viņš raksta. Bet Skaidrīte nemaz ij nepagriežas uz viņa pusi. Paberž pieri un pasmaida, samirkšķina acis un pasmaida. Un tad, aizsegusi lapiņu ar plaukstu, kaut ko uzvelk.

Es sāku uztraukties un saku:

— Rādiet nu abi krustmātei Lūcijai, kas jums iznācis.

Krustmāte paņem Gunāra lapiņu un skaļi lasa:

— Kumeliņ, kumeliņ, tu man kaunu padarīji…»

Es paskatos uz Skaidrīti. Ko nu viņa? Bet Skaidrīte tikai smaida.

Krustmāte atloka Skaidrītes lapiņu un lasa:

— «To pašu!»

Sākumā mēs vēl apjukuši tikai skatāmies vieiļg uz otru. Untad pēkšņi saprotam: Skaidrīte taču solījās uzrakstīt to pašu. Patiesi, viņa kā zīmēt uzzīmējusi šos divus vārdus — «to pašu».

ZILĀS PODZIŅAS

Tētis aizbrauca uz Rīgu, iegāja veikalā un teica:

— Man mājās maza meitiņa, vārdā Rasmiņa. Gribu viņai no Rīgas atvest jaunu mētelīti.

— Lūdzu, lūdzu! — Pārdevēja parādīja dažādus mētelīšus — pelēkus un zaļus, dzeltenus un brūnus, bet tētis tos aplūkoja un jautāja:

— Vai zilu jums nav?

— Ir, ir! — Un pārdevēja atnesa zilu mētelīti, nu tik zilu kā vasaras debesis.

— Skaists. Tas manai Rasmiņai patiks! — Tētis nopriecājās un nopirka.

Mājās Rasmiņa sita plaukstiņas, lēkāja uz vienas kājas un priecājās:

— Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām! Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām!

Bet māte sacīja:

— Rasmiņ, esi nu kārtīga! Kad vilksi mugurā, notīri mēteliti ar suku! Kad novilksi — pakar vadzitī. Tad mētelītis ilgi turēsies jauns.

Meitene pamāja ar galvu.

— Jā, jā, māmiņ!

Rasmiņa darīļa gan, kā māmiņa bija likusi, bet par podziņām nemaz nedomāja. Groza tik podziņas un rausta, groza un rausta. Kārtīgi atpogāt nekad nav laika.

Podziņas ar to bija nemierā. Bet ko tu nebēdnei padarīsit

Reiz Rasmiņa lūdza:

— Mamiņ, es šodien aiziešu'pie Anniņas paciemoties.

— Labi. Ej paspēlējies ar Anniņu!

Bet pirmā — apakšējā podziņa saka:

— Rasmiņ, ja tu gribi iet ciemā — paņem adatu un piešuj mani stingrāk! Es tikko turos diedziņa galā. Ceļā notrūkšu — pik!

— Ja notrūksi — notrūksi, kas tur nu liels!

Nu otrā — vidējā podziņa brīdina:**

— Rasmiņ, ja tu gribi iet ciemā — paņem adatu un piešuj mani stingrāk. Es tikko turos diedziņa galā. Ceļā notrūkšu — pak!

— Ja notrūksi — notrūksi, kas tur nu liels!

Tagad trešā — augšējā podziiˆ sauc:

— Rasmiņ, ja tu gribi iet ciemā —'paņem adatu un piešuj mani stingrāk. Es ceļā notrūkšu — prik!

— Ja notrūksi — notrūksi, kas tur nu liels!

Meitene žigli skrien pa laukiem un grāvjiem un skaļi priecājas:

— Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām!

Te uzreiz apakšējā podziņa notrūkst — pik! — un ieripo peļķē.

Bet Rasmiņa tikai dodas tālāk un priecājas:

— Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām!

Te pēkšņi notrūkst arī vidējā podziņa — pak! — un ieripo nātrēs.

Bet Rasmiņa tikai dodas tālāk un priecājas:

— Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām!

Virsējā podziņa turās ilgāk, bet ari tā beidzot notrūkst — puk! — un ieripo dadžos.

Podziņu vairs nav, bet Rasmiņa tikai priecājas:

— Man ir zils mētelītis ar zilām podziņām!

Tūlīt viņa būs pie Anniņas. Bet tavu brīnumu! Bet tavu brīnumu: olnīcas galā brūnais runcis Minka dusmīgi blisina acis.

— Ņur-mur, labāk neej! Tikpat mūsmājās netiksi.

— Par ko tad netikšu?

— Tev mētelītim pogas iztrūkušas. Mūsmājās nevīžas nemīl.

Bet Rasmiņa neklausās un iet tikai tālāk.

Viņai pretim pa olnīcu skrien mazais Duksītis un smalkā balstiņā rej:

— Vau-vau, neej! Vau-vau, neej!

— Par ko tad ne?

— Tev mētelītim pogas iztrūkušas. Mūsmājās nevīžas nemīl.

Bet Rasmiņa neklausās un iet tikai tālāk.

Zobus atņirdzis, viņai pretī nāk melnais Kāravs un rūc:

— Rrrr-rrr, nevar! Rrrr-rrr, nevar! Tev mētelītim pogas iztrūkušas. Mūsmājās nevīžas nemīl.

Rasmiņa nu tikai tā īsti attapās, ka mētelītim visas skaistās zilās podziņas iztrūkušas. Viņa apsēdās zem liepas un sāka raudāt:

— Ko lai nu daru? Ko lai nu daru?

Liepā ielaidās balodis. Tas paskatījās uz leju un pazina meiteni: Rasmiņa ziemā viņu bija barojusi ar maizes drusciņām. — Ko tu raudi? Kas tev kaiš?

Rasmiņa šim nu izstāsta savu nelaimi. Balodis, brīdi padomājis, noteica:

— Uhu! Nelaime nav pārāk liela. Pie mētelīša atkal jāpiešuj visas podziņas. Uhu!

— Bet kur lai ņem podziņas? Tās visas pazudušas. Un māmiņai ir tikai melnas podziņas. Bet manam mētelītim vajag zilas.

Balodis gudroja, gudroja, ko nu darīt, kamēr sagudroja.

— Uhu! Vai tu ziemā zīlītes arī baroji? — viņš vaicāja.

— Kā nu ne! Zīlītēm gan drusciņas kaisīju, gan gaļu izliku uz laipiņas.

— Tad ir labi, — rūca balodis un aizlaidās prom. Tikko meitene pacēla galvu, trīs zīlītes klāt.

— Klau, klau, Rasmiņ, nāc! Mēs sameklēsim tavas zilās

podziņas.

Šī nu tik priecīga, ka ne izsacīt. Aizlaižas zīlītes pie dadžiem un saka:

— Klau, klau! Šeit ieripojusi viena podziņa. Tev nu pašai jālien dadžos un tā jāizvelk. Mēs tev vairāk palīdzēt nevaram.

Dadžu galviņas ieķērās mētelītī, dzelkšņi dūrās pirkstos. Bet viena podziņa tomēr bija rokā. Nu zīlītes aizlaižas pie nātrēm un saka:

— Klau, klau! Šeit ieripojusi otra podziņa. Tev nu pašai jālien nātrēs. Mēs tev vairāk palīdzēt nevaram.

Nātres svilināja kā uguns. Bet podziņa tomēr rokā. Nu zīlītes aizlaižas pie peļķes.

— Klau, klau! Šeit ieripojusi trešā podziņa. Bet tev pašai tā jāizvelk. Mēs tev vairāk palīdzēt nevaram.

Meitene tikai nopūšas, bet neko darīt. Sāka nu dubļus pakašņāt, bet podziņas kā nav, tā nav. Dubļi notraipīja zilā mētelīša stūrus un nosaldēja rokas. Beidzot arī trešā podziņa rokā.

Mājās pārnākusi, Rasmiņa gan mazgāja rokas, gan tīrīja mētelīti, gan ņēmās šūt podziņas. Drīz vien arī diena jau vakarā, — kurp nu vairs iesi?

KAS TUR nu liels!

Krišiņš vienmer izlicies ļoti gudrs. Ja kādam notikusi nelaime, viņš teicis: «Kas tur nu liels!» Un, ja kāds ko labu izdarījis, atkal teicis: «Kas tur nu liels!» Mazajam Andžiņam uz

brucis kaimiņu suns. Andžiņš nu skrējis pie māmiņas un pilnā kaklā kliedzis. Krišiņš, to izdzirdis, tūdaļ iesaucies: «Kas tur nu liels!» Kaimiņu Pičiņš uzbūvējis pie strautiņa dzirnaviņas. Krišiņš, to uzzinājis, tūdaļ iesaucies: «Kas tur nu liels!» Un tā nu iznācis, ka daudziem Krišiņš šķitis liels drosulis un gudrinieks. Tikai vecmāmuļa nogrozījusi galvu un allaž norunājusi:

— Redzēsim, redzēsim! Vēl jau pats nekādu lielo drošsirdību, ne gudrību neesi parādījis.

Kādu dienu Krišiņš istabā bijis viens pats. Pēkšņi viņš izskrējis ārā un kliedzis nelabā balsī, lai glābjot. Sanākuši ļaudis un prasījuši, kas noticis. Taču Krišiņš nekā sakarīga pastāstīt nevarējis, bet briesmīgā pārbīlī tikai vienu un to pašu skaitījis:

— Rībēja, dārdēja… rībēja, dārdēja… un pušu pārplīsa…

Ļaudis nu gājuši iekšā skatīties, bet ilgi nevarējuši nekā

briesmīga ieraudzīt. Beidzot vecmāmuļa atradusi vainīgo.

— Nav jau nekas liels! Ače, krāsns ˆlota nogāzusies uz grīdas. Tā bija ieslieta kaktā. Laikam jau kaķis te būs tas vainīgais.

Visi smējušies: — Kas tad tu par vīru, ja no slotas baidies!

Nākamajā dienā Krišiņam vajadzējis svārkiem piešūt pogu. Šis nu šņācis un šuvis, pūtis un šuvis, bet, kad pogu piešuvis, svārkus vairs nevarējis uzvilkt: pie svārku malas kopā ar pogu bijusi piešūta arī piedurkne.

Vecmāmuļa nu Krišiņam sacījusi:

— Redzi nu, arī pogu piešūt, — kas tur nu liels! — tomēr savas iemaņas tāpat vajag. Tā tas ir pie katra darba.

Krišiņš nodūris galvu un nesacījis ne vārda.

KA RUTA LIELO VARONI PĀRMĀCĪJA

Es jau ari piepūšu vaigus, palecos un paplosos. Bet tā kā Aivars nekad neesmu uzvedies. Tik rupjš puika! Mums visiem par viņu kauns. Mazākos izgrūsta, un tie bieži vien raud. Rausta meitenes aiz matiem. Mēs viņam teicām: «Ej pie lielākiem un tad parādi, kas tu par spēka mitriķi.» Ko nu viņš pie lielākiem ies, tur jau viņam labi neklātos. Līp tikai mums klāt kā tāds piķis. Bet šorīt negantnieks iekrita slazdā kā mujķa pelēns.

Uz kolhozu viesos pie krustmātes atbraukusi Ruta no Rīgas. Augumā pamaza, bet jau lasa, kaut skolā vēl neiet. Viņa noskatās, ka Aivars pasper ar kāju spēlītes, aizmet krūmos bumbu un iesprauž zobos zariņu kā papirosu. Vakar viņa vēl neteica nekā, bet šorīt saka:

— Muļķis gan tas jūsu Aivars. Saprašanas — ne kripatiņas.

Aivars nosarkst kā biete un lepni atcērt:

— Pirmkārt, es mācos pirmajā klasē. Otrkārt, kā grābšu aiz apkakles — aizlidosi pa sētu sētām! …

Ruta pasmējās.

— Beidz nu plātīties! Ne tev prātiņa, ne spēciņa. Vai netici? Nostājies tur saulē zem liepas. Es kā cirtīšu trīs reizes ar pienenīti — tu neizturēsi un aizdūksi projām kā dundurs.

— Vai! Jāsmejas! … — Aivars skrien pie liepas. — Nāc, nu nāc ar savu pienenīti! No manis visi suņi mūk… Un es nu bīšos no meitenēm!

Noplūkusi pienenīti, Ruta to paož un lēnām pienāk pie lie-

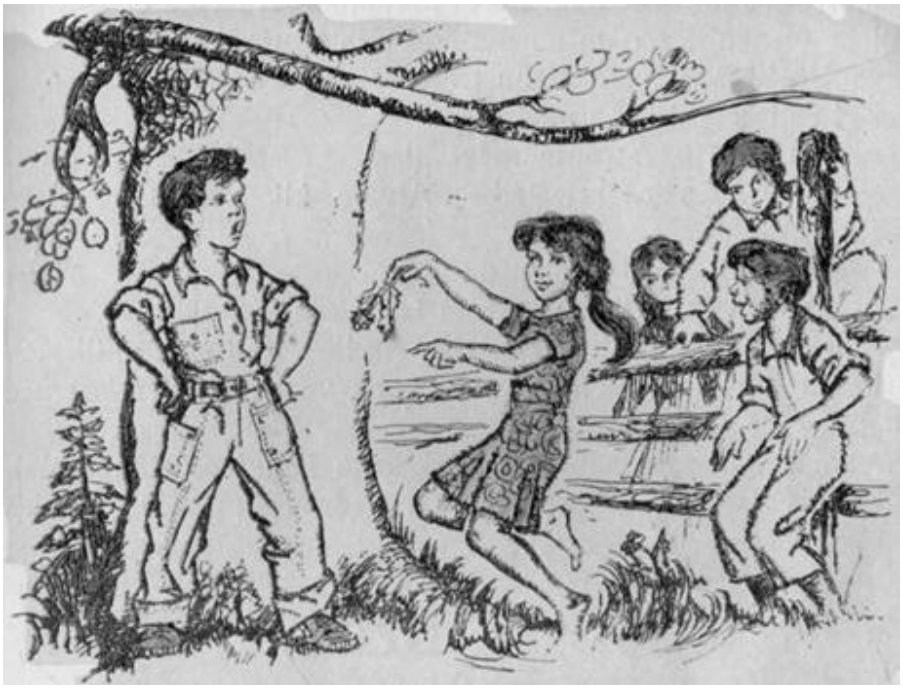

pas. Mes viņai pakaļ. Lonite piedur ar elkoni man sānos un bailīgi čukst:

— Tas lielais briesmonis kā liksies mums visiem virsū…

Ruta skaļi sauc:

— Norunāsim tā: ja Aivars neizturēs manus trīs cirtienus un aizbēgs prom no liepas, tad turpmāk viņš pat pirkstu nevienam nedrīkstēs piedurt. Piekrīti, Aivar?

— Jā, jā … — Aivars nepacietīgi grozās. — Nebaidi lāci ar zemeņogu.

Ruta uzšauj ar pienenīti viņam pa matiem. Mums aiz brīnumiem mutes vaļā. Ar puķīti labi ja odu var nodzīt… Vai

tiešām Rīgas meitene tikai tukšu pļāpājusi? Nu viņa otrreiz uzšauj ar pieņemti zēnam pa matiem. Sis tīšuprāt saraujas:

— Ui, kā sāpēja! Zvel nu trešo reizi!

Bet Ruta atgriežas un saka:

— Skriesim uz strautu mazgāties!

— Nekur jūs neskriesiet! — Aivars kliedz. — Cērt trešo reizi!

— Kad gribēšu, tad cirtīšu.

— Ko, vai es te līdz vakaram lai kvernu?

— Neklaigā! Gan jau redzēsim, cik ilgi. Kad man patiks .. . Varbūt to trešo reizi cirtīšu pievakarē, varbūt rīt, varbūt pēc nedēļas.

Tikai tagad mēs sapratām, ka Ruta izmuļķojusi palaicini.

Un Aivars to nevarēja izturēt un aizdrāzās prom, ka putekļi vien nokūpēja.

TJOTJO DZIED

Reiz dzīvoja strazds Tjotjo. Nu tik jautrs un tads dziedātājs jau no mazām dienām, ka ne izsacīt! Ziemu viņš pavadīja svešās zemēs kopā ar citiem gājputniem. Svešumā gan dziesmas nemaz nevedās. Prātā tikai dzimtene.

Tur, svešumā, viņš iedraudzējās ar vecā strazda čekčeka meitu Fjufju. Nu abi sapņoja par atgriešanos, par skaisto ābeļdārzu dzimtajā kolhozā. Bet Tjotjo bija gaužām nepacietīgs un gribēja lidot turp tūlīt. Kādu dienu viņš sacīja savai draudzenei:

— Rīt dosimies ceļā uz dzimteni.

Fjufju nodrebēja.

— Par agru, draudziņ, par agru! Dzimtenē vēl lielas šniega

Kupenas. Mēs tur nomirsim badā. Tu redzi, ka neviens strazds vel nepošas. Vai tad tu esi gudrāks par citiem?

Tjotjo viņu mīļi noglāstīja.

— Gudrāks par citiem neesmu. Bet manā dzimtajā kolhozā man ir labs draugs Jurītis. Viņš savā pulciņā kopā ar citiem pionieriem taisa strazdu saimēm mājiņas. Droši vien labu mājoklīti kuplajā liepā pie sava loga viņš būs arī mums sagatavojis. Un gan jau kaut ko ēdamu arī mums grūtā brīdī pagādās.

Vecais Cekčeks tikai nopūtās:

— Ek, trakgalvji! Es jau paredzu, ka jūs abi aiziesiet bojā.

Viņš vēl mēģināja savu meitu atrunāt — Tjotjo taču esot

gluži bez jēgas. Bet Fjufju stingri noteica:

— Kurp lidos Tjotjo, tur lidošu arī es.

Vecie strazdi tikai pūta vien.

Bet Tjotjo ilgas pēc dzimtenes nebija apklusināmas, un viņi abi ar Fjufju aizlidoja un drīz vien bija Jurīša dārziņā. Bet — tavu nelaimi! — Cekčekam tomēr taisnība — dzimtenē sniega vēl daudz, būrītis gan jau ierīkots.

— Nekas, nebēdā, Fjufju, gan jau Jurītis mūs neaizmirsīs un pagādās mums kaut ko!

Bet kas tad tas? Jurītis nenāk un nenāk. Kur gan viņš kavējas? Tjotjo un Fjufju meklē ēdamo pa malu malām, bet nekā! Visur tikai sniegs un sniegs. Naktī abi putniņi cieši piespiežas viens pie otra un dreb.

— Slikts tavs draugs, — bēdīgi saka Fjufju.

— Nav tiesa! — Tjotjo nepiekrīt. — Jurītis ir labs. Bet varbūt viņš kaut kur aizgājis.

Arī nākamajā dienā no Jurīša ne vēsts. Kur gan viņš kavējas? Šie meklē ēdamo pa malu malām, bet nekā. Visur tikai sniegs un sniegs. Naktī atkal abi cieši pieglaužas viens pie otra un dreb.

— Slikts tavs draugs, — bēdīgi norunā Fjufju.

— Nav tiesa! — Tjotjo nepiekrīt. —Jurītis ir labs. Bet varbūt viņš kaut kur aizbraucis.

— Es laikam drīz miršu, — pēc laiciņa ieminas Fjufju.

— Ēst gribas tā, ka ne izsacīt!

Nākamajā dienā Fjufju vairs nespēj izlidot no būrīša. Tjotjo viens pats meklē ēdamo pa malu malām, bet nekā! Visur tikai sniegs un sniegs. Atgriežoties būrītī, arī Tjotjo jūt, ka viņa pēdējie spēki izsīkst. Ēst tā gribas, ka ne izsacīt! Saņēmis pēdējos spēkus, viņš vēl beidzamo reizi uz ābeles zara pret drauga logu grib nodziedāt iemīļoto dziesmiņu:

— Fju-fju, fju-fju … fi-fu, fi-fu … cive-cive … ček-ček … vī-vī… ītjo-tjo, ītjo-tjo!

Jurītis nebija nekur ne aizgājis, ne aizbraucis, bet smagi saslimis. Šodien Jurītim jau drusku labāk. Pie viņa atnākuši ciemā pionieri. Tie stāsta Jurītim par nodarbībām posmā. Pēkšņi pie loga sāk skanēt strazda dziesma.

— Tjotjo dzied — Jurītis iesaucas.

— Vai, vai, cik agri atlidojuši! Visur vēl tik liels sniegs, — bažīgi cits caur citu runā Jurīša viesi.

— Vajadzētu pabarot strazdiņu! Viņš droši vien sen nebūs ēdis, ja tik liels sniegs, — Jurītis norūpējies saka biedriem.

Bērni palūdza Jurīša māmiņai svaigu biezpienu un maizes drusciņas un izlika agrīnajiem dziedoņiem. Tjotjo priecīgi satvēra ēdamo un ielaidās būrītī.

— Mīļā Fjufju, ēd ātrāk un stiprinies! Ne velti es teicu, ka Jurītis labs!

Tjotjo un Fjufju nu tik jautri dziedāja uz ābeles zara pie Jurīša loga, ka ne izsacīt. Jurītis klausījās un priecājās, un drīz vien izveseļojās. Arī sniegs kā kusa, tā rāvienā nokusa. Kādu

• lienu pie Tjotjo un Fjufju atlido vecais strazds Cekčeks un brīnās:

— Skat, skat, mani trakgalvji dzīvi! Tīrais brīnums!

Un dziesma tā skan, tā skan kā nevienā strazdu dzimtā! Bet Tjotjo priecīgi stāsta:

— Mūs izglāba Jurītis un viņa draugi.

MONIKAS MATI

Monika skriešus skrien uz durvīm. Meitenei kājiņas zibēt zib, kurpītes klabēt klab — tuki-tuk, tuki-tuk. Pie sliekšņa viņu aptur kaķis:

— Monika, tu šodien neesi sasukājusi matus.

— Piemirsu. Nu, vienu reizi nesasukāju, kas tur liels!

— Kā to lai ņem, — kaķis dziļdomīgi nogroza galvu. Monika skriešus skrien pa lieveni. Meitenei kājiņas zibēt

zib, kurpītes klabēt klab — tuki-tuk, tuki-tuk. Pie lieveņa kāpnēm

viņu aptur Duksis:

— Monika, tu šodien neesi sasukājusi matus.

— Piemirsu. Nu, vienu reizi nesasukāju, kas tur nu liels!

— Kā to lai ņem, — Duksis dziļdomīgi nogroza galvu. Monika skriešus skrien pa pagalmu. Meitenei kājiņas zibēt

zib, kurpītes klabēt klab — tuki-tuk, tuki-tuk. Pie sētas ieblējas kaziņa:

— Monika, tu šodien neesi sasukājusi matus.

— Piemirsu. Nu, vienu reizi nesasukāju, kas tur liels!

— Kā to lai ņem, — kaziņa dziļdomīgi nogroza galvu.

Lūk, Monika jau pļavā! Ai, cik jauki pļavā, kad puķes zied un putni dzied! Priecājas saule, priecājas vējiņš, priecājas tau-

riņš, sacīt jāsaka — visa daba priecājas. Tikai bišu neredz. Brīnums, kur tad bites, ka nav ziedos?

Te pēkšņi no dravas laižas bišu spiets kā melns mākonis. Mākoņa vidū pati bišu māte. Kolhoza biškopis — vecais Dambrātia tēvs

uzmanīgi vēro, kur nu spiets apmetīsies.

Un ko jūs domājat — bišu māte pļavā ierauga Monikas galvu. N'esasukātie mati izspūruši meitenei uz visām pusēm, galva izskatās kā kupls krūms. Neko lielu nedomādama, bišu māte — zzzinnn! — nolaižas uz Monikas galvas. Protams, visas bites tai pakaļ. Viss mākonis sametas matos. Bišu ķekari nokarājas pāri degunam līdz pašam zodam.

Vai, vai, vai! Ko nu darīt? Vecais Dambrāna tēvs tūdaļ piesteidzas ar lielu koka karoti, liepas kriju grozu un dūlāju. Apdūmo bites un lēnām rauš tās ar karoti grozā.

Monika, sacīt jāsaka, gluži salta no bailēm, tā ka ne muti pavērt. Bet nepaiet ilgs laiks, kad bites pašas sāk atbrīvot Monikas matus un lidot grozā, kur jau bija iemetusies bišu māte. Tā Monika šoreiz vēl tika ar bailēm vien cauri — neviena pat neiedzēla.

SATURS

Ed. Salenieks. Vecā putniņu ligzda
Ed, Salenieks. Es pats, es pats! .
Ed. Salenieks. Par asprātībām nesūdzas
Ed. Salenieks. Mēs sitām ripu! … .
Ed. Salenieks. Par kazu uz salas . . .
Ed. Salenieks. Vilka zobs …. .
Ed. Salenieks. Kas par vingrošanu!…….
Ed. Salenieks. Burvju cepure……..
Ed. Salenieks. Kā Unciš gāja ciemoties
Ed. Salenieks. Draudzība……..
Ed. Salenieks un M. Osīte. Ansis un stabulīte .
Ed. Salenieks. Jānītis mežā …. .
Ed. Salenieks un M. Osīte. Pusnakts stundā . .
Ed. Salenieks un M. Osīte. Piektais ritenis .
Ed. Salenieks un M. Osīte. «To pašu» . .
Ed. Salenieks un M. Osīte. Zilās podziņas .
Ed. Salenieks un M. Qsīte. Kas tur nu liels! .
Ed. Salenieks un M. Osīte. Kā Ruta lielo varoni pārmācīja Ed. Salenieks un M. Osīte. Tjotjo dzied .
Ed. Salenieks un M. Osīte. Monikas maļti

Э. Салениек. МНОГО ЧУДЕС НА СВЕТЕ Издательство «Лиесма». На латышском языке. Художник В. Грант.

Redaktore A. Sprlvule. Māksi, redaktors H. Purviņš. Tehn. redaktore M. Zaumane.

Korektore I. Kopiņa.

Nodota salikšanai 1970. g. 27. martā. Parakstīta iespiešanai 1970. g. 23. jūlijā. Grāmatu vāku papīrs A 120 g, formāts 70 x 90/16. 3,50 fiz. iespiedi.; 4,10 uzsk. iespiedi.; 2,59 izdevn. 1. Metiens 30 000 eks. Maksā 19 kap. Izdevniecība «Liesma» Rīgā, Padomju bulv. 24. ilzdevn. Nr. 23496/B-44. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Preses komitejas 2. tipogrāfijā Rīgā, Dzirnavu ielā 57. Pasūt. Nr. 926.